

ИҚТИСОДИЙ ТИЗИМДА ЛОГИСТИКА ИНФРАТУЗИЛМАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ

Махмудов Самариддин Бахриддинович
ТДИУ “Молия бозори ва суғурта иши”
кафедраси PhD катта ўқитувчиси

Логистика сектори мамлакат иқтисодиётининг умумий фаолиятида ҳал қилувчи роль ўйнайди. У транспорт, омборхона, инвентарни бошқариш ва тарқатиш каби кенг кўламли фаолият турларини ўз ичига олади. Логистика сектори миллий иқтисодиётнинг таянчи ҳисобланади. Логистик элементлар товарларнинг ишлаб чиқарувчилардан истеъмолчиларга ўтиши учун жавобгар бўлиб бу маҳсулотларнинг белгиланган манзилга самарали ва ўз вақтида етиб боришини таъминлайди. Шунингдек, бозорда соғлом товарлар оқимини таъминлаш учун зарур ҳисобланади. Логистика компанияларга глобал бозорда қатнашиш имконини беради. Бу халқаро савдо ва иқтисодий ўсиш учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган халқаро чегаралар орқали товарларнинг самарали ҳаракатланишига имкон беради.

Халқаро тажрибалар шуни кўрсатмоқдаки самарали логистика тизими транспорт харажатларини ва инвентарни сақлаш харажатларини камайтиради ҳамда ресурслардан фойдаланишни оптималлаштириш муҳим. Бу, ўз навбатида, корхоналар ва истеъмолчилар учун харажатларни тежашга олиб келади. Логистика сектори муҳим бандлик манбасини таъминлайди. Бунга транспорт, омборхона, тарқатиш ва тегишли хизматлардаги иш жойлари киради. Бу мамлакатнинг умумий бандлик даражасига ижобий таъсир кўрсатади.

Самарали логистика тизими экологик барқарорликка ҳам ҳисса қўшиши мумкин. Яхшироқ режалаштириш ва технология орқали чиқиндиларни камайтириш, маршрутларни оптималлаштириш ва чиқиндиларни минималлаштириш муҳим аҳамиятлидир.

Шунингдек, логистика соҳаси халқаро иқтисодиётнинг асосий элементи бўлиб, унинг аҳамияти айирбошланадиган юк ҳажмининг ўсиши, ҳамда келиб чиқиш ва йўналишларнинг хилма хиллиги билан боғлиқдир. Сўнгги йилларда халқаро ишлаб чиқариш тармоқларининг пайдо бўлиши савдо тўсиқларининг босқичма-босқич олиб ташланиши билан глобал иқтисодиётнинг асосий хусусияти эга бўлди.

Электрон тижоратнинг ўсиши билан самарали логистика тизими янада муҳимроқдир. Бу замонавий иқтисодиётнинг муҳим драйвери бўлган онлайн харид қилинган товарларни тез ва ишончли етказиб бериш имконини беради.

1-расм. Логистика хизматларининг асосий иқтисодий мақсадлари

Изоҳ: Муаллиф томонидан мустақил ишлаб чиқилди.

Ҳозирги кунда ривожланган давлатларда логистика корхоналарни молиявий таъминлаш манбаларининг таҳлили шундан далолат берадики, корхоналарни молиялаштиришда умумий молиявий ресурслари ҳажмида ички ва ташқи манбалар улуши турли мамлакатларда кўплаб объектив ва субъектив омилларга боғлиқ равишда жиддий фарқланиб туради.

Анъанавий тизимда хорижий мамлакатларда мижозларини қондириш ва мижозларга мукамал хизмат кўрсатишни таъминлаш учун кўплаб инвентарларни олиб юришлари тўғри келган.[1] Логистика инвентарни энг паст даражада сақлашга ёрдам беради ва шу билан мижознинг мақсадига эришишда ёрдам беради. Бу кичик, лекин тез-тез етказиб бериш орқали амалга оширилади.

Юк ташишни ривожлантириш ва иқтисодий ўсиш ўртасидаги боғлиқлик иқтисодчиларини доимо қизиқтирган [2]. Юк ташиш логистика харажатларининг асосий манбаи ҳисобланади. Тўғри транспорт турини танлаш, юкларни бирлаштириш, маршрутни режалаштириш, узоқ масофаларга жўнатиш ва бошқа чораларни кўриш орқали буни камайтириш мумкин. Юкларини ташиш ҳажмига турли мамлакатлардаги турли тенденцияларни тушунтирувчи омилларнинг кенг доираси таъсир қилади [4].

Мижоз томонидан талаб қилинадиган материаллар муддатидан олдин ёки ўз вақтида етказиб берилиши керак. Бу захиралар мавжудлиги билан транспорт турларини тўғри режалаштириш орқали таъминланиши керак.

Истеъмолчиларга ишончни мустаҳкамлаш таклиф этилаётган махсулот ёки хизматга содиқ бўлиш эҳтимоли кўпроқ бўлиб компаниялар ижобий муносабатда бўлишлари ва ўз махсулотларини ёки хизматларини қайтариб олиш ниятида бўлишлари учун истеъмолчилар билан ишончли муносабатлар ўрнатишлари керак.[6] Бундан ташқари, янги мижозларни топиш мавжуд мижозларни сақлаб қолишдан кўра кўпроқ харажат талаб қилади.

Баъзида махсулот нотўғри қадоқлаш, ташиш, юклаш ва бошқа сабабларга кўра шикастланиши мумкин. Ушбу зарар логистика харажатларини оширади. Унга кўра логистика қадоқлаш, механизациялашган материалларга ишлов бериш ускуналари ва бошқалардан фойдаланишдаги зарарларни камайтиради[4].

Хулоса ўрнида логистика соҳаси ҳақиқатан ҳам миллий иқтисодиётнинг таянчидир. У турли соҳаларга асос солади ва товар ва хизматлар керак бўлганда мавжуд бўлишини таъминлайди. Ижобий логистика тизими давлатнинг иқтисодий ривожланиши ўз аксини топади. Самарали логистика инфратузилмасини ривожлантириш ҳар қандай давлатнинг барқарор ўсиши ва фаровонлиги учун зарурдир. Иқтисодиётнинг қон томири бўлган логистика сектори қишлоқ хўжалигидан тортиб ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳасигача бўлган турли тармоқларни бир-бирига боғловчи бириктирувчи тўқимани ташкил этади. Ривжланган логистика саноати нафақат савдо сотиқни осонлаштиради, балки қишлоқ хўжалиги ва ишлаб чиқариш тармоқларини ҳам қўллаб-қувватлайди, натижада иқтисодий ўсишга замин яратади.

Адабиётлар рўйхати:

1. Alexandru BURDA "Logistics role in the economy " "Dimitrie Cantemir" Christian University Knowledge Horizons - Economics Volume 7, No. 1, pp. 170–173 2015

2. C. Garcia, S. Levy, S. Limão, F. Kupfer Correlation between transport intensity and GDP in European regions: A new approach 8th Swiss Transport Research Conference, Ascona, Italy (2008)

3. Ana Alises, José Manuel Vassallo The impact of the structure of the economy on the evolution of road freight transport: a macro analysis from an Input-Output approach 6th Transport Research Arena April 18-21, 2016

4. Махмудов, С. "Роль системы логистики в развитии экспорта страны." Экономика и образование 23 (2022): 504-519. Махмудов, С. (2023).

5. Логистика тизимидаги корхоналарнинг молиявий фаолиятига таъсир этувчи омилларнинг эконометрик таҳлили. Iqtisodiyot Va ta'lim, 24(2), 392–403. https://doi.org/10.55439/ECED/vol24_iss2/a63

6. Iglesias, O., Markovic, S., Bagherzadeh, M., & Singh, J. J. (2020). Co-creation: A Key Link Between Corporate Social Responsibility, Customer Trust, and Customer Loyalty. *Journal of Business Ethics*, 163(1), 151–166.